

Ankstyvasis vaikų dantų ėduonis

Ankstyvasis vaikų dantų ėduonis – tai ėduonies forma, kuri pažeidžia ką tik išdygusius pieninius dantis. Kai kurie tyrėjai ankstyvąjį vaikų dantų ėduonį apibrėžia kaip būdingą vaikams iki 71 mėnesio (6 metų) amžiaus, nors atskiras dėmesys skiriamas kūdikiams ir vaikams iki 2 metų, kuriems ėduonis pažeidžia vos tik išdygusius arba tik bedygstančius dantis. Dažniausiai iš pradžių lūpiniame dantukų paviršiuje atsiranda baltos matinės emalio dėmės (jos rodo dantų emalio demineralizaciją), po to ėduonis apjuosia visą dantuką, o vėliau baltos emalio dėmės tampa rusvomis, rudomis, atsiranda ėduonies ermės (dantukų skylės). Ėduoniui visiškai apjuosus dantuką kaklelio srityje, šis nulūžta ir lieka tik pajuodavusios šaknys.

Kodėl genda bedygstantys vaiko dantukai? Bet koku atveju, atsakomybė už priešmokyklinio vaiko dantis tenka tėvams – juk vaikas yra per mažas, kad suprastų burnos higienos reikšmę ar sugebėtų pats pakankamai pasirūpinti savo dantimis. 2010 metais atliktos mokslinės studijos metu nustatyta, kad daugiau kaip pusė (50,6%) trimečių Lietuvoje turi sugedusių dantų. Be to, net 98 procentai tų sugedusių dantukų net nebuvo gydyti!

Kadangi sveiki vaiko dantukai yra tėvų atsakomybė, tėvai privalo išmanyti pagrindines priežastis, dėl ko dantukai taip genda. Anksčiau minėtos studijos metu nustatyta, kad viena pagrindinių ankstyvojo vaikų dantų ėduonies priežasčių buvo vaikų maitinimas ar girdymas saldžiais gėrimais nakties ar dienos miego metu (t. y. maitinimas krūtimi, saldžios arbatėlės ar pieno mišiniai). Didžioji dalis mamų, kurių vaikai neturėjo sugedusių dantukų, dantis vaikams pradėjo valyti iš karto, kai tik išdygo pirmasis vaiko dantukas. Beje, ištyrus 950 trejų metų vaikus, nebuvo nustatyta, kad dantų pastos su fluoru turėtų didesnį poveikį ėduoniui: pagal tyrimo duomenis, svarbus pats dantukų valymo faktas. Taigi, šio tyrimo metu nustatyta, kad dvi pagrindinės ankstyvojo vaikų dantų ėduonies priežastys – netinkama vaikų mityba ir nepakankama burnos higiena.

Truputį platesnis ankstyvojo vaikų dantukų ėduonies tyrimas buvo atliktas 2003 metais Australijoje, Brisbano miesto regione. Iš viso buvo tirta 2500 keturių-penkių metų vaikų, nagrinėjant ne tik mitybos įpročius, bet ir socialinius aspektus. Kaip ir Lietuvos studijos atveju, buvo nustatyta, kad daugiau ankstyvuojų vaikų dantų ėduonimi sirgti linkę tie vaikai, kurie buvo ilgiau maitinami krūtimi, maitinami ir girdomi nakties ar dienos miego metu, buvo girdomi dienos metu, kad nusiramintų ar tiesiog buvo įpratinti dienos metu pastoviai siurbčioti gėrimus iš buteliuko. Nors ir suprasdami ilgo maitinimo krūtimi svarbą, abiejų studijų tyrėjai pabrėžia, kad bet koku atveju maitinimas krūtimi neturėtų tapti psichologine raminimo priemone, o ilgesnį maitinimą krūtimi turėtų kompensuoti ankstyvesnė ir rūpestingesnė burnos higiena. Pavyzdžiui, Australijos tyrimo metu nustatyta, kad vaikai, kuriems dantis pradėta valyti 12 mėnesių amžiaus turėjo daug mažiau sugedusių dantų negu vaikai, kuriems pradėta valyti dantis 13 mėnesių amžiaus. Tik vienas mėnuo daro pakankamai didelę įtaką ankstyvojo vaikų dantų ėduonies paplitimui.

Iš tirtų socialinių veiksnių ankstyvajam vaikų dantų ėduoniui daugiausiai įtakos turėjo šeimos finansinė padėtis, motinos išsilavinimas bei šeimos sudėtis: daugiau sugedusių dantukų turėjo nepilnose šeimose augantys vaikai. Be to, motinos amžius taip pat turėjo įtakos dantų ėduonies paplitimui: jaunesnių mamų (24 metų amžiaus ir jaunesnių) vaikai turėjo daugiau sugedusių dantų negu 25 metų ir vyresnių mamų, o ketvirtas ir vėliau šeimoje gimęs vaikas turėjo daugiau sugedusių dantų nei gimęs pirmas, antras ar trečias. Be to, kaip ir Lietuvos studijos atveju, daugiau sugedusių dantų turėjo berniukai negu mergaitės.

Australijos Brisbano studijoje buvo nustatyta keletas įdomių burnos higienos įpročių, kurie turėjo įtakos ankstyvojo vaikų dantų ėduonies atsiradimui. Kaip jau minėta anksčiau, kuo anksčiau pradėta valyti vaiko dantis, tuo mažesnė ankstyvojo vaikų dantų ėduonies atsiradimo rizika. Tačiau įdomu tai, kad buvo nustatyta, jog vaikai, valęsi dantis su ant viso dantų šepetėlio užtepta dantų pasta, turėjo daugiau sugedusių dantų nei vaikai, kurie ant dantų šepetėlio uždėdavo maždaug žirnio dydžio dantų pastos kiekį. Nebuvo skirtumo, kas uždėdavo dantų pastą ant dantų šepetėlio – pats vaikas ar jo tėvai, tačiau daug daugiau sugedusių dantų turėjo vaikai, kuriems dantų pastą uždėdavo kiti asmenys nei tėvai – seneliai, auklės ar broliai, seserys. Nors tyrime nepaaiškinamos to priežastys, galima manyti, kad tai atspindi, jog tėvai neskiria vaikų burnos higienai pakankamai dėmesio.

Taigi, kokių priemonių reikėtų imtis norint išvengti ankstyvojo vaikų dantų ėduonies?

Pirmiausia – skirti pakankamą dėmesį vaikų dantukų priežiūrai: pradėti dantukus valyti iš karto, kai tik išdygsta pirmasis dantukas, pratinti vaikus prie dantų šepetėlio, reguliariai kas pusmetį lankytis pas dantukų gydytoją. Pirmosios vaikučio burnos higienos priemonės gali būti marlės gabalėlis, suvilgytas vandeniui ar priešuždegimine arbata (ramunėlių, medetkų, šalavijų) – juo valomos dantenos prie prasikalant pirmajam dantukui. Jau dygstant pirmajam dantukui rekomenduojame ekologiškas dantų pastas ar gelius, kuriuos galima nuryti. Guminis šepetėlis padės nuvalyti pirmojo dantuko apnašas prie dantenų, kurių nenuvalytų skudurėlis, be to, masažuos maudžiančias dėl dantukų dygimo dantenas. Vos tik vaikutis pripras prie dantų valymo, rekomenduojame labai minkštą vieno danties šepetėlį (pvz., Tandex Solo Ultra Soft) – su juo lengviau kruopščiai išvalyti dantukus prie dantenų nei su įprasti vaikišku dantų šepetėliu.

Antra priemonių grupė – reguliuoti vaiko mitybą, pratinti nuo mažumės prie sveikos gyvensenos: vengti saldžių gėrimų, saldžių užkandžių, pastovaus užkandžiavimo ar gurkšnojimo, vietoj buteliuko naudotis puoduku, vakare po paskutinio maitinimo ar gėrimo būtinai išvalyti dantukus. Vaikas turi eiti miegoti su išvalytais dantukais, nes naktį gaminasi mažiau seilių, kurios paprastai dieną neutralizuoja rūgščių poveikį burnoje.

Taigi, skirkite pakankamai dėmesio vaikučio dantukams, ir jūsų vaikas nežinos, kas tai yra dantų skausmas!

Parengta pagal:

1. Slabšinskienė E., Milčiuvienė S., Narbutaitė J., Vasiliauskienė I., Andruškevičienė V., Bendroraitienė E. A., Saldūnaitė K. „Severe early childhood caries and behavioral risk factors among 3-year-old children in Lithuania“, *Medicina*, 2010 m., Nr. 46 (2), 135-141 psl.
2. Hallet K. B., O'Rourke P. K. „Social and behavioral determinants of early childhood caries“, *Australian Dental Journal*, 2003 m., Nr. 48 (1), 27-33 psl.
3. http://www.odontologurumai.lt/index.php/informacija_pacientams/ankstyvasis_vaiku_dantu_eduonis/5144